



Några av de äldre kvinnor som dagligen deltar i arbetet för att färdigställa de 250 lägenheterna i gräsrotskommunen 22 de Enero.

Bild: Juan Velásquez Atehortúa

Ett osynliggjort perspektiv på utvecklingen i Venezuela

2017-10-19 | Jenny Rönngren

UTRIKES Den venezuelanska regeringen vann stort i söndagens regionval i Venezuela, och fick en majoritet av rösterna i 18 av 23 delstater. Oppositionsalliansen MUD, som denna gång ställde upp och tog makt i fem delstater, ifrågasätter valresultatet, och Internationella valutafonden beskriver i en ny rapport Venezuela som "ett land i fullskalig ekonomisk, humanitär och politisk kris utan ände". I den här artikeln ger forskaren Juan Velásquez Atehortúa ett helt annat perspektiv på utvecklingen.

I Venezuelas rikaste kommun Chacao finns gräsrotskommunen 22 de Enero, som **Juan Velásquez Atehortúa** besöker regelbundet sedan 2011 för sin forskning om förortsfeminism och delaktighet. Gräsrotskommunen består av 250 familjer som bygger sina egna hem i El Rosal, ett av överklassområdena som finns i Chacao. En stor andel är kvinnor som sysselsätter sig bland annat som hembiträden, gatuförsäljare, städare, frisörskor, och män som många gånger jobbar som trädgårdsmästare, servitörer, köksmästare eller kör motorcykeltaxi. De flesta jobbar hos välbärgade familjer, på hotell, restaurang och hos myndigheter eller i taxikooperativ ute på gatorna i Chacao, eller någon annanstans i Caracas.

Tomten där familjerna sedan 2011 bygger sina egna hem var tidigare en fritidsanläggning för högre tjänstemän inom det nationella elbolaget Corpoelec, som sedan länge låg i ruiner. Familjerna levde då trångbodda under svåra sanitära förhållanden och ockuperade platsen i protest mot den orättvisa situationen. Det ledde till att tre hektar mark uppläts åt gräsrotskommunen 22 de Enero av regeringen.

Juan Velásquez Atehortúa är docent i genusvetenskap och forskar om den politiska utvecklingen i Venezuela genom sitt [video-projekt](#) om förortsfeminism.

RELATERADE ARTIKLAR:

2017-10-20 | ["Oppositionen har inte styrkan att avsätta Maduro"](#)

2017-07-21 | [Våldet i Venezuela visar på behovet av oberoende press](#)



Med hjälp av ett statslån på 38 miljoner bolivares, som när det gavs var lika mycket värt i svenska kronor, och byggmaterial från statliga stål- och cementverk har familjerna lyckats bygga 75 procent av de 250 lägenheterna. Men Juan Velásquez Atehortúa konstaterar att gräsrotskommunen saknar sympatisörer bland de eliter som styr i Chacao och att det är oklart om familjernas byggprojekt kommer att kunna slutföras:

– Motståndet mot deras byggprojekt har varit konstant från en del av elbolagets högt uppsatta tjänstemän, från välbärgade grannar, från den oppositionella politiska ledningen som har styrt Chacao såväl som från den politiska eliten som företrädde socialistiska partiet också i Chacao, tills för några månader sedan.

Vägen blockerad

Enligt Velásquez Atehortúa har bygget försenats av ekonomisk krigföring och lokala våldsamheter som har satt stopp för leveranserna av betong, stål och cement. Han berättar bland annat om hur lastbilar med material och betongblandare satts i brand av oppositionella. Trafiken har också stoppats genom guarimbas. Så kallas de vägspärrar som riktats mot den socialistiska regeringen i en form av protest från vad Velásquez Atehortúa definierar som överklasspersoner.

– I Chacao utfördes guarimbas, mot betalning från den vita oligarkin, av ungdomsgäng vars medlemmar i mycket få fall kom från de fattigaste områdena i Chacao. Istället kom merparten från andra fattiga områden i östra Caracas eller från Los Valles del Tuy, ett ruralt område som ligger en till två timmars bilresa från platserna. Det cirkulerar också upplysningar om att bland upprorsmakarna fanns ett flertal ledande män som var tatuerade med samma motiv som identifierar medlemmar i gatugäng som styr kriminaliteten i El Salvador, de så kallade Maras, berättar han.

När Velásquez Atehortúa kom till Caracas den 10 juli i år, i samband med valet om en nationell konstituerande församling, var det svårt att ta sig fram till Chacao, på grund av vägblockader längs hela vägen.

– Regeringen framförde upprepade inviter till dialog under medling av internationella personligheter, men oppositionen vägrade att förhandla. Då den demokratiskt valda regeringen inte heller visat tecken på att avgå utlyste oppositionen guarimbas varje vecka två eller tre dagar åt gången sedan mars.



Från vänster: Dolis Pedraza och Mirla Peña.

Enligt Juan Velásquez Atehortúa riktades vägspärrarna främst mot regeringens sympatisörer. Han har bland annat pratat med afrovenezuelanen **Mirla Peña**, som bor en stenkast från Altamiratorget där de största kravallerna ägt rum. Hon vittnar om att "chavister" som var kända i Chacao blev utpekade för att misshandlas när de passerade:

– Hon tvingades springa för livet en gång när någon från de protesterande demonstranterna pekade ut henne som chavist. Dessutom fick hon själv se från sitt fönster när en svart kille pekades ut, misshandlades med knivhugg och antändes levande med bensin för att han såg ut som en



Beställ handboken

info@interferm
(endast 35 kr i po

www.interferm



chavist.

Men dåvarande riksåklagaren **Luisa Ortega** avfärdade enligt Velásquez Atehortúa fall som detta som mediekonstruktioner.

– Hon kom ut som öppen motståndare till valet av konstituerande församling. I sitt motstånd vägrade hon att varken utreda eller låta någon ta itu med dessa fall, vilket uppmuntrade oppositionen att fortsätta med lynchingarna och allmän förstörelse så pass att dessa inslag var i det närmaste normaliserade vid tiden för min ankomst.

När Luisa Ortega avsattes av den nyvalda nationella konstituerande församlingen var det främst hennes högljudda kritik mot Maduro som uppmärksammades. Juan Velásquez Atehortúa anser att utgångspunkterna för valet av grundlagsförsamlingen och dess innebörd har diskuterats för lite. Medan debattörer inom såväl vänstern som liberala kretsar sett på omröstningen med stor skepsis, framhåller han att syftet med att ta fram en ny grundlag är just att ta itu med landets strukturella problem och skapa fred i landet.



Luz Marina Ramírez vid en provröstning inför valet av nationell konstituerande församling.

En av de över 6 000 kandidater som nominerades till valmyndigheten inför valet av grundlagsförsamlingen i somras är **Luz Marina Ramírez**, språkrör för gräsrotskommunen 22 de Enero. Hon nominerades av sin rörelse som ledamot för Chacao bland åtta andra kandidater och blev vald som en av de sammanlagt 545 ledamöterna.

– Det är den största författningssamling som någonsin röstats i mänsklighetens historia, både till antal och till social mångfald. Tänk om parlamenten kunde väljas på samma sätt, att folk fick arbeta fram nomineringen av sina kandidater underifrån där man bor och jobbar, istället för att de rikaste individerna i samhället fortsätter nominera sig själva och driva sina kampanjer utifrån tillgång till egna ekonomiska resurser – som de tjänat på andra människors och andra icke-människors arbete. Kanske det är just detta som förvirrar en förstelnad och elitiserad vänster och som upprör mest bland liberala borgare och fascister, säger Velásquez Atehortúa.

Valet till Asamblea nacional constituyente, den nationella konstituerande församlingen, genomfördes den 30 juli trots oppositionens försök att med internationellt stöd få den stoppad. Juan Velásquez Atehortúa berättar exempelvis att utrikesflyg till och från Caracas stoppades de tre dagarna före och efter valet av de största flygbolagen.

– Om oppositionen hade så mycket folkligt stöd som den påstod genom liberala mediers rapportering kunde de ha tagit tillfället i akt att skriva in sina kandidater, och bli framröstade med stor majoritet till konstituerande församlingen. De kunde ha tagit chansen att skriva tillbaka nyliberalismen i konstitutionen. Men oppositionens svar på valet blev istället att intensifiera terrorkampanjen på alla nivåer, säger han.

Tidigarelagt regionval

Den venezuelanska konstituerande församlingen påbörjade sitt arbete den

5 augusti och kan enligt den ännu gällande grundlagen upplösa alla andra offentliga makter om den finner det nödvändigt. Församlingen har tillsatt en ny riksåklagare, ratificerat företrädare för valmyndigheten och president Maduro som företrädare för den exekutiva makten samt sammansättningen av domarna i högsta domstolen.

Grundlagsförsamlingen tidigare lade också regionvalet som hölls söndagen den 15 oktober. Valdeltagandet var enligt valmyndigheten 61 procent, och socialistpartiet vann i 18 av 23 delstater. Delar av oppositionsalliansen MUD valde denna gång att ställa upp och vann guvernörsposter i fem delstater, men har vägrat erkänna resultatet och anklagar regeringen för fusk då opinionsundersökningar som publicerades i liberala medierna innan valet tydde på svagt stöd till regeringen.

Hur representativt är det som händer i gräsrotskommunen 22 de Enero för den omfördelning av ekonomiska resurser som pågår i Venezuela?

– Det är ganska representativt. Under de senaste åren har regeringen arbetat med målet att främja aktiv och självbestämmande delaktighet. Det innebär att folk inbjuds att medverka aktivt i utbyggnad av olika välfärdsstrukturer mot fattigdom och politisk underrepresentation genom att de själva ges möjlighet att bilda gräsrotskommuner. Skillnaden mot våra kommuner är att gräsrotskommuner är skapade och förvaltade av de boende själva. De fattar alla beslut mellan varandra och tar emot direkta anslag eller materiella resurser från regeringen för att hålla ihop den kommunala välfärden. Sammanslutningar av flera gräsrotskommuner utgör en stor kommun, som tillsammans med andra ska bilda den kommunala staten som är målet med revolutionen.

– Under de senaste åren har denna vision blivit en mardröm för de traditionella koloniala krafter som innehaft politiska, kulturella och ekonomiska privilegier i landet. 22 de Enero är representativt för hur demokratisk delaktighet har normaliserats i landet, men även för vad det kan bli av demokratin när medborgarmakten fördjupas ytterligare. Det är viktigt att påpeka att det är mest afro-indianska och mörkhyade förortskvinnor, dess queera konstellationer och en ansenlig del funktionsvarierande som är drivande i 22 de Enero – ett mönster som också gäller för de allra flesta gräsrotskommuner runtom i landet.



Leticia Blanco (t v) och Luz Marina Ramírez är två av sammanlagt nio från gräsrotskommunen 22 de Enero som kandiderade till den nationella konstituerande församlingen i somras. Ramírez valdes att representera kommunen Chacao.

Kan du utveckla begreppet ekonomiskt krig, vilka aktörerna är och vad de vill uppnå?

– Det ekonomiska kriget kan motsvara *Chockdoktrinen* som **Noami Klein** har diskuterat i sin bok om Chicagoskolans olika taktiker för att störta demokratiskt valda socialistiska regeringar. Den går ut på att skapa en situation där underförsörjning av basvaror och basal service stressar befolkningen mot regeringen. Genom att utsätta valutan för olika attacker sänks värdet på reallönerna till botten för alla löntagare, vilket

underminerar deras köpkraft ytterligare och håller missnöjet uppe trots att det kan finnas gott om varor att köpa.

– De som påskyndar detta ekonomiska krig är den venezuelanska storproducenterna och livsmedelshandlarna som fördyrar eller undanhåller basvarorna, valutahandlarna som medverkar till den tusenfaldiga inflationen som sänker reallönerna och USA:s regering. Den har satt sin flotta på internationella vatten för att blockera lastfartyg på väg mot Venezuela med leveranser av basvaror som importeras från andra länder. Målet med det ekonomiska kriget är att skapa en humanitär kris som motiverar en militär intervention för att återinföra den nyliberala agendan på nytt.

Enligt din beskrivning är avsikten med valet av grundlagsförsamling, som oppositionen bojkottade, att åstadkomma en bred representation i politiken. Oppositionen ser det istället som ett sätt att kringgå parlamentet, befästa regeringens makt och möjliggöra fler mandatperioder för Maduro. Hur problematiskt är det att oppositionen inte kommer finnas med?

– Oppositionens beteende har paradoxalt nog bäddat för en breddning av den sociala representationen i den nya konstituerande församlingen. För utlysningen av valet gick i enlighet med artikel 348 i den gällande grundlagen. Maduros inställning var att om oppositionen inte vill föra dialog med den sittande regeringen får den föra dialog direkt med folket. Valmyndigheten har därefter tagit ställning till den borgerliga oppositionens olydnad och designat valet efter en modell som istället för partipolitiska kandidater har efterfrågat företrädare såväl från landets territoriella entiteter som från väljarnas arbetsplatser och sysselsättningar, även kallade för sociala sektorer.

– Det innebär att väljare fick rösta både för en territoriell språkrörskandidat, till exempel som en gör under ett borgmästarval, och för ett språkrör från samma sysselsättningskategorier som de var folkbokförda som – det vill säga som arbetare inom oljeindustrin, sociala sektorn, transporter, offentliga sektorn, allmännyttiga servicen, den folkliga ekonomin och byggbranschen eller som fiskare, bonde, ursprungsfolk, företagare, studenter vid offentliga och privata institutioner eller från välfärdsmissioner och gräsrotkommuner, samt pensionärer och funktionsvarierande. Till var och en av dessa territorier och samhällssektorer fick folk mobilisera kampanjer lokalt för att nominera in kandidater, därefter arbeta för att synliggöra dessa så att de blev valda.

– Med sina 545 valda språkrör, är denna konstitutionella församling den största som någonsin röstats fram i mänsklighetens historia i fråga om både antal ledamöter och social mångfald. Det har varit intressant att följa på plats hur folk fick nominera sina kandidater underifrån och utifrån vad språkrören redan gjort för sina territorier och arbetsplatser och sysselsättningar – istället för att borgare och oligarker nominerar sig själva och driver sina kampanjer i mån av egna ekonomiska resurser och tillgång till egna tidningar, radio- och tv-stationer, etcetera. Det är kanske detta skifte som mest oroar det borgerliga etablissemang som dominerar parlamenten runtom i världen.

Vad kan du säga mer om vad den konstituerande församlingen kommer att kunna besluta om? Måste de färdiga förslagen röstas igenom i parlamentet eller ligger det något i kritiken om parallella system?

– Den nyvalda konstituerande församlingen valdes, trots alla hot, av över åtta miljoner venezuelaner. Om våldet från oppositionen inte varit så intensivt såsom demoniseringen från bolagsmedierna hade deltagandet varit långt över 10 miljoner. Det betyder att den stora majoriteten av befolkningen ställde sig bakom den nya församlingen och bakom regeringen. Den nya grundlagstexten som den tar fram kommer att antas i en folkomröstning om drygt ett år.

– Enligt artikel 349 i den nu gällande grundlagen, har denna församling fullmakt att upplösa eller avsätta alla andra statsmakter. Presidenten, som företrädare för den exekutiva makten, och den juridiska makten genom domarna i högsta domstolarna, har ställt sig bakom den. Det sittande parlamentet har bjudits till dialog för att hitta vägar till samexistens, men svarat med att kapa vattenledningar till sessionssalen i parlamentsbyggnaden, gått ut till internationell press med önskemål om en internationell militär intervention och hårdare ekonomiska sanktioner mot landet och allmänt visat ovilja till någon form av dialog. Trots det har den nya konstitutionella församlingen tills vidare bestämt att låta parlamentet vara kvar, även om den vill fortsätta vara i olydnad mot de andra statsmakterna.

– Stödet från de andra statsmakterna har med andra ord undanröjt risken för parallella system och återställt lugnet i landet. Församlingen har delat in sitt arbete i ett 20-tal kommissioner som av utrymmesskäl inte går att bena ut här. Men bland de viktigaste teman som ska diskuteras finns målet att ge den kommunala folkmakten, eller gräsrotskommunerna, samma rang som de andra statsmakterna. Detta skulle öka förortskvinnors inflytande över samhällets viktigaste beslut avsevärt eftersom det är mestadels dessa kvinnor som styr i gräsrotskommuner.

– Ett annat viktigt tema är att grundlandsskydda de allmänna välfärdsmissioner som regeringen drivit under de senaste åren, och som oppositionen vill avveckla. Genom att grundlagsskydda välfärden förebyggs också de skiftningar som uppstår när partierna ändrar sina ideologiska antaganden och börjar skära ner i välfärden genom nyliberala agendor eller efter påtryckningar från rasistiska partier. En tryggad välfärd kan ge befolkningen, i synnerhet kvinnor, mycket större möjligheter att tänka bortom basala behov. I det långa loppet kan detta göra samhället mycket mer kreativt för att ta itu med den akuta omställningen som behövs för att frigöra sig från den fossila patrikoloniala ekonomin.

Du är skarpt kritisk till medierapporteringen om folkomröstningen i Venezuela och den okritiska återgivningen av oppositionens version...

– Det som pågår i Venezuela är av samma historiska politiska tyngd som utlöstes efter att de första nationerna uppropades självständiga från de europeiska imperierna och när den första svarta republiken etablerades genom att avskaffa slaveriet på Haiti 1804. Då som nu var den liberala mainstreampressens ställning antingen rasistisk likgiltighet, eller att ljuga helt öppet till försvar för "friheten" och "demokratin" som utlovades av den franska revolutionen.

– SVT visade sitt första reportage nästan två veckor efter valdagen, genom en rundvandring bland kvinnor som sympatiserar med Maduros regering, och fortsätter ändå beskriva kvinnor sittandes vid köket och pratandes om mat istället för att erkänna dem som politiska subjekt. Som feministen Silvia Rivera Cusicanqui skulle säga, det var ännu en dag i miserabilismens vita porträttering av de mörkhyade folken i det globala syd. Som om feminism, socialism och demokrati inte kunde vara mörkhyad.



Det är oklart om byggprojektet i Chacao kommer att kunna slutföras.

Kommentarer

Den här artikeln saknar kommentarer. Bli först med att lämna en!